

יש מזה משה

פסח

ערב שבת יא' ניסן תשפ"ד דף היומי בשבת: בבא מציעא מה' גליון מס': 663

8:29	ר"ת:	7:50	יציאת השבת:	6:35	כניסת השבת:
12:39	חצות:	9:22	סוף זמן ק"ש ב:	8:35	סוף זמן ק"ש א':
13:12	מנחה גדולה:	10:28	סוף זמן תפילה ב':	9:56	סוף זמן תפילה א':

יהודי אין צריך לדאוג לשום דבר, ואין צריך לרצות שום דבר, האדם צריך לחשוב עצמו כאין, שהרי באמת הוא אין, וכשאתה צריך לדבר מה, כבר הינך כבר איזה "יש", כי ה"אין" אינו צריך לכלום, צריך רק להתפלל בבוקר בקומו משנתו ולומר רבונו של עולם אתה נותן מזון לכל הנבראים תן גם לי מזון ושוב אין צריכים לדאוג יותר.

המשיך הרבי מצאנו ואמר, אספר לכם מעשה ללמוד מזה מוסר השכל, הרה"ק ר' משה טייטלבוים זצ"ל [מחבר ספר ישמח משה], היה חתן לאיש עשיר ואכל מזונות על שולחן חותנו ועסק בתורה ולא נתן דעתו כלל על ענייני העולם הזה, כשנפטר חותנו נשאר עם בני ביתו בלי משען ולא ידע לשית עצות בנפשו מאין ייקח לפרנס אשתו ובניו, ורצה להתחזק ולהתעמק בלימוד התורה ולא יכל מדאגות הלב, ועלה במחשבתו כי אילו היו בידי עשרת אלפים רובל הייתי נותן הכסף לאיזה סוחר שישא ויתן בהם ויתן לי כל הצטרותי, אבל עכשיו שאין לי עשרת אלפים רובל איך אתפרנס? וכך כשהוא יושב ורוצה להתחזק ללמוד עולים במחשבתו מחשבות אלו, ומדאגת ליבו לא היה יכול ללמוד והתחיל לבכות הרבה על שאינו יכול לחזק את עצמו.

כך מכאב ליבו נרדם על הגמרא, חלם לו שנכנס לתוך חדר גדול וראה איש יושב בראש השולחן ולומד ומראה לו בידו שיכנס לחדר השני, נכנס לחדר השני ומצא שם איש עומד והאיש שאלו היודע אתה מי הוא האיש היושב בראש השולחן בחדר הראשון? השיבו שאינו יודע, אמר לו הלא הוא האר"י הקדוש זצ"ל, הלך הרב הישמח משה בחזרה לאותו חדר וניגש אל השולחן.

לפני שפתח פיו אמר האר"י הקדוש: אברך שמע טוב מה שאומר לך! וכי אם יש כבר לאדם עשרת אלפים רובל האם אינו צריך עוד לטובת הבורא, הלא בין כך ובין כך צריך האדם לטובת הבורא שיוכל לאכול, לדבר ולחיות, ולכן כשם שהבורא נותן טובות לאדם כך יתן לו עשרת אלפים רובל, בתוך כך ניעור הרב משנתו ונתיישב דעתו.

סיים הרבי: אין צריך לרצות שום דבר ואז הבורא נותן לכל אחד את כל הצטרותו.

דברות קדשו של הרה"ק מצאנו זצ"ל הם שיעור מלא והדרכה בכל ענייני חיי האדם בעניני אמונה, וכך זה להתחזק באמונה הוא זמן הפסח, ובכח אמונה זו שהיה לאבותינו הנחילו לנו את זה, ומכיון שאחד מעיקרי הדברים המפריעים את האדם בעבודת ה' הוא דאגת הפרנסה לכן יש להתחזק מאוד באמונה בעניני זה, וכשבא חג הפסח מתעורר הענין אצל כל אחד, וכל אחד צריך לראות לנצל הזמן ולהתחזק בזה, ואז נזכה לקיים מה שאומרים בליל הסדר "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", ואז ממילא נזכה גם לכל מה שזכו או בעת צאתם מארץ מצרים ברוחניות וגשמיות.

(תפארת למשה)

לתקן מעשיו לקרב הגאולה השלימה

אמרו חז"ל "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל", וכתב הרה"ק החידושי הרים זצ"ל שכיוון שבחודש ניסן חג הפסח הוא זמן הגאולה, לכן צריך כל אחד להשתדל לשפר את מעשיו כדי שהוא לא יהיה המונע על ידי מעשיו את הגאולה השלימה.

דהיינו, שיתבונן האדם האם הוא רוצה שבגללו יהיה עיכוב לגאולה השלימה אפילו ליום אחד, שאם היה מרבה בתורה ובמעשים טובים היה מקרב הגאולה בכמה ימים מקודם, ומוכן שלא יהא שום אדם רוצה שבגללו יהיה עיכוב הגאולה אפילו יום אחד, לכן צריכים להתחזק יותר בתורה ובמעשים טובים.

עבודת אדם בפסח אמונה – סגולתה לפרנסה

חג הפסח הוא זמן שכל נפש מישראל מתעלה, כל אחד לפי מדרגתו ברוחניות, בפרט בליל הסדר שאז כל אחד מקבל במתנה היתערותא דלעילא, ולכן הוא זמן שבקלות יוכל כל מי שרוצה להרגיש התקרבו לקב"ה, אמנם אף שבלייל זה דווקא הוא בבחינת מתנה ברוחניות שנותנים משמים, מכל מקום יש לראות לקחת מתנה זו ולאחוז בה ולא לאבדה לאחר החג אלא להשתמש בה לכל השנה.

לכן נתבונן בנקודה אחת [נוספת] השייכת לעבודת האדם, והוא במה שאומרים באגדה "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", והמפרשים האריכו בזה לפרש ולהסביר איך שייך לראות את עצמו יוצא ממצרים אם במציאות לא יצא עכשיו בגופו ממצרים והאריכו בזה בדבריהם.

אמנם הספרים הקדושים כתבו בזה שעניינה בעבודת האדם הוא, שחייב אדם לצאת מגלות מצרים שלו, ועיקר זמן התעוררות ונתינת כח לזה הוא בחג הפסח שבו יצאנו אז מארץ מצרים, והוא החיוב "לראות את עצמו יוצא ממצרים" בכל שנה ובהתחדשות, וכמו שכתב הרב הקדוש **רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל בפני צדיק חו"ל**: בליל פסח צריך האדם להרגיש בנפשו חדשות, וצריך כל אדם להרגיש בכל פסח כאילו הוא יצא ממצרים ולא יהיה הדבר אצלו כדבר הרגיל לאכול מצה וכו', וכשיתעורר באדם "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", שיהא שינוי בזה ויצא מההרגל, וצריך להרגיש השינוי שיתקן הכל וכו' וצריך האדם להרגיש בכל שנה יציאה מחדשת כאילו הוא יצא ממצרים, ושירגיש בנפשו כמו שהרגישו אז השמחה והאחריות כשיצאו בליל זה.

אחת מן הדרכים בעבודת האדם ביציאת מצרים שלו היא על ידי האמונה, וכמו שכתב **השפת אמת** בהסבירו מאמר הנ"ל חו"ל: "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו וכו', ואחר כך אמר ואותנו הוציא ונראה כי על ידי אמונה שיש יציאת מצרים לכל דור ודור נתגלה זה וכו', ואחר שרואה עצמו כאילו יצא, ויודע ומאמין כי גם ההארה שיש לו לא היה לולי יציאת מצרים, על ידי זה נתגלה לו שרואה איך יוצא באמת וכו'. וכפי אמונת האדם כאילו יצא נתגלה בחינה זו ומרגיש מיציאת מצרים של עתה ויוכל לצאת כל אחד ממיצר שלו".

זאת ועוד, שגם בענייני גשמיות סגולת חג הפסח הוא ע"י כח אמונה להמשיך כל טוב כגון בפרנסה וכו', וכמו שכתב הרה"ק **חידושי הרי"ם זצ"ל** שפסח הוא סגולה לפרנסה, דהיינו כמו שכשיצאו בני ממצרים שהיה להם אמונה ללכת למדבר שממה, ולא שאלו מהיכן יתפרנסו, ובטחו בה' שיספק להם כל צרכם, כמו כן בכל פסח הוא זמן אשר כל אחד יכול לקבוע בליבו אמונה זו, כמו בעת יציאת מצרים, דמאן דיהיב חיי יהיב מזוני, ולא שיהיה ראשם ורובם שקועים ברדיפה אחרי הפרנסה, רק שיהיה ראשם ורובם בפרנסה והוא ע"י אמונה ובטחון.

שאל חסיד אחד את הרה"ק ר' חיים מצאנו זצ"ל מה לעשות אם צריכים לשלם שכר דירה וצריכים גם מעות למסחר ואין? השיב הרב, שאדם

כמו שכתב הרה"ק המגיד מטריסק זצ"ל במגן אברהם על דברי האגדה "כל ימי חייו להביא לימות המשיח", כי הרי כל אחד מאמין באמונה שלימה שבקרוב יבוא משיח ומחכה בכל יום שיבוא, לכן יתבונן באיזה פנים יתראה בפני המלך המשיח, וזה לשונו: "והאדם המשים כל זה לליבו ועוזב דרך הרע והולך בדרך הטוב והישר אז בוודאי טוב לו בזה ובבא וממשיך עליו קדושה גדולה וכו', לכן צריך האדם לזכור כל זה כל ימיו שלא יתור אחרי ליבו ועיניו באיזה הסתכלות או מידה ותאוה מגונה ח"ו ויזכור שבוודאי בקרוב יבוא משיח ובאיזה פנים יקום לפני המלך, ועל ידי עבודה זו להביא לימות המשיח יזכה בקרוב שיבוא מלך המשיח ויגאלנו גאולה שלימה בקרוב".

הרה"ק רבי משה קוברינר זצ"ל על דברי חז"ל במסכת ברכות "ואם לאו יזכיר לו יום המיתה", אמר, שהאברכים אומרים שזה מרה שחורה, אבל לאמיתו של דבר אין זה מרה שחורה כלל, אלא כוונת הגמרא שיזכור את יום המיתה של ה"מ שהרי אנו מאמינים בביאת המשיח ומחכים לו בכל יום שיבוא לכן צריך האדם להתבונן איזה פנים יהיה לו שנצא להיפגש עם המשיח, מחשבה זו יחשוב כשרוצה לעבור עבירה רח"ל ועל ידי התבוננות זו יבוא לידי שמחה, ואדרבא ירבה בתורה ובמעשים טובים שביום המיתה של ה"מ דהיינו שמישיח יבוא לא יהא לו בושת פנים ממשח.

לכן, בחודש זה ובפרט בפסח עצמו שהוא עת רצון לגאולה השלימה יראה להתקרב לה' יתברך כדי שהוא לא יהא המונע לגאולה השלימה, ואדרבא יראה להוסיף בתורה ובמעשים טובים כדי שיהא הוא מן הממהרים את הגאולה השלימה ולא נבוש כשנפגש עם משיח צדקנו במהרה בימינו.

[תפארת למשה]

פניני הפסח

קדש

פירוש של קדש, שצריך להזמין עצמו להקב"ה, קדש מלשון הזמנה, כמו הפירוש של הרי את מקודשת לי שתהא מומונת לי ואסורה לכולי עלמא כהקדש, כך צריך לקדש עצמו להיות מוכן להקב"ה.

הא לחמא עניא

ענין אכילת מצה שמתקנים בזה אכילת הרשות של כל השנה שמתגשמים ח"ו, וז"ש לחם עוני היינו לחם שעל ידו נעשים נכנעים, זוכים להכיר האמת מה שפגמו בהאכילות של כל השנה, וע"י אכילת מצה שהוא מיכלא דאסוותא, רפואת הנפש, מתרפאים ומתקנים כל חולי הנפש של כל השנה. וזה שאמרו חז"ל לחם עוני, לחם שעונין עליו דברים הרבה, כמאמרם ז"ל כל העוסק בתורה זוכה לדברים הרבה, והיינו, ע"י שמתקנים מה שפגמו בענן המשכת אחרי תאוות גופניות שבוה נתעבה וניתמטם השכל, זוכים לדברים הרבה, לתפילה ולתורה כראוי.

כל דיכפיי ייתי ויכול כל דיצריך ייתי ויפסח

כל דיכפין ייתי - עליו כל הטובות, ויכול - ויהיה לו מה לאכול, שיהיה לו פרנסה בריווה, **כל דיצריך** - דברים הצריכים, ייתי - עליו ויהיה לו, ואע"פ שאינו כדאי, לזאת אמר **ויפסח** - וידלג לאדם כמו במצרים שאף שלא היו ראויים כתיב ופסחתי עליכם וגו'.

שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה הלילה הזה כלו מצה

בספיה"ק "אהבת שלום" פירש, **מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות**, שמתוך השאלה כבר נרמזה התשובה, הסיבה שהלילה הזה שונה מכל הלילות של כל השנה, שבלייל קדוש זה שהוא מרגיש הארה גדולה, הוא **מכל הלילות**, מאחר והתנהג כראוי בכל לילות השנה, עבדה"ק. ועד"ז יש לומר אף ההמשך, שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, לפי איך שאוכלים כל השנה, את החמץ שרומז לעבירות, או את המצה שרומז למצוות, ומה שיעקר אצלו בכל השנה המצוות או העבירות ח"ו, וזה משפיע על ליל הסדר אם יהיה כולו מצה, או להיפך חלילה.

(האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א)

מצות תאכל במקום קדש (ויקרא ו', ט')

פירוש, בעת אכילת הכזית מצה, צריך המח להיות במקום קדוש, בחינת קודש הקדשים.

(הרה"ק ר"מ מנגרונא זע"א)

שאלו את הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זע"א, למה אנו שמים על שולחן הסדר מרור, זכר לשעבוד, חרוסת, זכר לטיט, מצה זכר לחם עוני, ואין אנו עושים כל זכר לרכוש הגדול שהוצאנו עמנו ממצרים, השיב רבי מאיר, בצדק אנו עושים זכר למרור ולשעבוד, שכן מהם נותר לנו גם כיום זכר, ואין אנו עושים זכר לרכוש הגדול, שכן ממנו לא נותר לנו זכר.

בליל הסדר כשהגיעו לשפוך חמתך, הורה הרה"ק **מקאצק זע"א** לאחד מבני החבורה לפתוח את הדלת, רץ החסיד בשמחה ובהתלהבות, וכששב מלא אכזבה על שלא זכה לראות את אליהו הנביא, נענה הרה"ק **מקאצק** ואמר: אין אליהו הנביא בא דרך הפתח, אלא דרך המוח.

רשע מה הוא אומר... ואף אתה הקהה את שיניו.

אומרים בדרך הלצה, שטענת הרשע היא שאינו מתנהג כמו שצריך, ואינו מקפיד על פיאות וקן, מפני שגם כשנולד נולד בלעדיהם, לכן אומרים לו, שגם שיניו צריכים להוציא, שהרי נולד בלעדיהם.

מה העבודה הזאת לכם

שאלת הרשע היא מה העבודה הזאת לכם בעצמכם, למה אתם עצמכם עושים את הפסח, הלא יש לכם משרתים ועוזרים שהם יעשו את הפסח.

והתירוץ הוא "ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל", גם השי"ת יכול היה להצילנו ע"י שליח ומלאך, ובכל זאת הצילנו הקב"ה בכבודו ובעצמו, לכן גם אנו נוהגים כך לעשות הפסח בעצמנו לא ע"י שליח.

(כתב סופר)

סגולת האפיקמן

כתב בספר יפה ללב: טוב לקחת מאפיקמן לישא אצלו בחיקו, והוא סגולה להינצל מהגזלנים, ולהבריח הקליפות, ולהשתיק הים מועפו שישליך ממנה לד' רוחות הספינה, והוא רמו הכתוב 'מכל צרה הצילנו ראשי תיבות 'מצה'.

ועיין כף החיים (ס"ק ו), ובדברי הגאונים (סוף סימן תעו) בשם הרה"ק מראדושיץ, וביגד משה (סימן כח אות ט ואות טז).

כרפס ר"ת כ"לל ר'אשון פ"ה ס'גור, יחץ מגיד, ומה שמוכרחים להגיד יגיד רק חצי, לקצר כל מה שאפשר.

"**פסח כהלכתו**. שה"פ-סח", שמה שמדבר עם הפה יהיה כראוי.

כי גבר עלינו חסדו. פעמים אדם אינו יודע שמה שבא עליו זה חסד עבדו, רק חושב שזה לרעתו. וזה הכוונה כי "גבר" עלינו חסדו, שהאדם מקבל חסדיו של הקב"ה בגבורה ובכח, אע"פ שאין רצונו בכך.

וכן יש שפירש מה שאומרים הגומל חסדים טובים, וכי יש חסדים שאינם טובים, רק יש חסדים שנראה לו להאדם שאינם חסדים, ולזה מבקשים שיהיה ניכר גם לנו שהחסדים הם טובים.

המומר אסור לו לאכול מקרבן פסח, ונשאלת השאלה, למה לפני תפילת כל נדרי אומרים "אנו מתירים להתפלל עם העבריינים". שמשתפים בתפילה גם את בעלי העבירה, ובקרבן פסח לא. והתירוץ שאם הבעל עבירה בא להתענות אזי אפשר לצרפו, אבל אם בא לאכול ולמלאות תאוותו, אסור לשתפו עמנו.

מדברי ממו"ר הרה"ק משה זאב כ"ץ זצ"ל, זי"ע:

להפוך את הרגילות

יש אדם שכאשר הוא בא לבית הכנסת להתפלל, הוא עושה זאת מתוך הרגל, הוא חושב שבזה שהוא בא לבית הכנסת וקרא כמה דפים זה כבר נחשב לו שהתפלל כמו שצריך.

כאשר מגיעה השעה שבע ויש לו אוטובוס שהוא צריך לקחת, הוא יוצא החוצה באמצע התפילה ולא חושב אפילו איך אני בא לדבר לפני המלך ואני עוד לא עשיתי שום דבר לכבוד המלך, הוא רק חושב איך בשעה שבע אני צריך לקחת את האוטובוס וצריך להספיק כמה שיותר דפים עד אז.

הוא לא מעוניין לדבר עם המלך, אלא הוא מעוניין לגמור וללכת וזו לא תפילה.

אנחנו צריכים להתחיל לעבוד את ה', והתחלה היא להפוך את הטבע שלנו דהיינו את הרגילות שלנו לעשות כל דבר מתוך הרגל.

לדוגמא: אנחנו מורגלים שכאשר אנחנו צמאים אסור לנו לשתות עד שאנחנו אומרים כמה מילים.

אנחנו לא חושבים לפני הזה מי ברא את המים האלו?

הרי ודאי שצריך להודות לו ולומר לו תודה.

ע"י שנתבונן בדברים לפני עשייתם אפשר שנוכל להתחיל לעבוד את ה'.

אפילו מי שחננו הי' דעת ושם חלקו מיושבי בית- המדרש ועוסק בנגעים ואוהלות, יותר ויותר צריך ללמוד ספרי מוסר, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, וכל גדול מחבירו, יצרו גדול ממנו, ושגגות נעשות להם כזדונות, והקדוש ברוך הוא מדקדק עמם כחוט השערה. ואל יאמר אדם, מה לי ללמוד או לשמוע בלימודים, הכל גלוי וידוע לפני מה שכתוב בספרים שאומרים, איך ראוי לעבוד וליראה את ה' הנכבד והנורא. זו היא עצת היצר הרע, כי סגולת לימוד ספרי המוסר, לעורר את הלב, כי יתן האיש את רוחו במה שהוא לומד וירצה להתעורר, ולומד על מנת לקיים, לשמור ולעשות בודאי הדברים פרות, ורוח נכון יתחדש בקרב.

(פלא יצני)

סיפורים לשבת ופסח

מסופר על הגאון רבי יחזקאל לנדא זצ"ל, בעל ה"נודע ביהודה", שבאחד מימות החול, לאחר תפילת ערבית כשחזר לביתו, נתקלו עיניו בנער נוצרי אחד לבוש קרעים שתעה לרחוב היהודים, סלים ריקים בידו והוא עומד ובוכה. ניגש רבי יחזקאל מתוך היסוס אל הילד העלוב, שהקרעים נתלו כמדולדלים על פי יצורי גוו, ושאל אותו בחמלה: מה מעשיך ברחוב היהודים לפנות ערב ועל מה אתה בוכה?

סילוני דמעות פרצו מעיני הנער הנוצרי והוא התחיל לספר: יתום אני מאמי, ואבי שמלאכתו מלאכת נחתום, לקח לו אשה אחרת, מפלצת בעלת לב חלמיש ואכזרית. בכל יום בבוקר השכם, היא מעמיסה על שכמי סלים מלאים ככרות לחם, ועלי למכור את הכל במשך היום ברחובות העיר. אם אינני מצליח למכור את כל הלחם, הריני מקבל מכות אכזריות מאמי החורגת. היום קרני ששון ואסון בבת אחת: הצלחתי למכור את כל ככרות הלחם, אבל לאחר הערב שמש, כשרציתי לחזור לבית אבי, מששתי בכיסי, והנה כסף הפדיון, בסכום של שלושים זהוב, אבד או נגנב ממני ואיננו. אם אחזור בידיים ריקניות, נכונים לי שבטים ומהלומות מאת אמי החורגת. כל היום לא אכלתי מאומה, ועכשיו אני תועה ברחובות והריני מפחד לשוב הביתה.

נכמרו רחמיו של רבי יחזקאל על הנער הנוצרי, הביא אותו אל ביתו וצווה לתת לו לאכול ולשתות. לאחר שגמר את סעודתו, הוציא הרב מכיסו שלושים זהוב, סכום כסף הפדיון שאבד לו, לנער הנוצרי, מסרם לידו, והלה חזר לביתו בלב שמח.

לאחר המאורע הזה, שהרב בעצמו לא ייחס לו ערך רב – עברו כמה שנים, רבה של פרג כבר הזדקן ובה בימים. והנה בליל שביעי של פסח לאחר סעודת החג, בני ביתו של הרב כבר היו שקועים בשינה ורק הרב בעצמו היה עדיין ער – הוא ישב בחדר הספרים שלו ועסק בתורה. פתאום קלטו אזניו הדי צעדי חרש המתקרבים לבית. נשמעה דפיקה קלה, הדלת נפתחה ולתוך החדר נכנס נוצרי אחד. הרב סקר אותו במבט תמוה ושאל אותו מה הוא מבקש ולמה הוא בא אליו עכשיו באישון לילה? הלה הסתכל לצדדים, ואחרי כן ניגש אל הרב ולחש לו באזנו:

– הרב איננו מכיר אותי. אני הנני אותו הילד הנוצרי שלפני כמה שנים עשה איתי טובה גדולה, הכניסני לביתו, האכילני והשקני וגם סכום כסף נתן בידי והצילני מזעמה של אם חורגת, מרשעת ואכזרית. עכשיו כאשר נודע לי כי פורענות איומה מתרחשת לבוא על עדת היהודים בפרג, נזכרתי במאורע זה והחלטתי לבוא בלאט ובסתר לבית כבודו ולגלות את אזנו על האסון הצפוי לעדתו. בבית אבי הנחתום ובעצת אמי חורגתי הרשעה נתאספו לפני כמה ימים כל האופים הנוצרים שבעיר והחליטו לאבד את כל היהודים שבפרג בלילה אחד. הם יודעים כי במוצאי חג המצות שלכם ממהרים היהודים לאכול לחם-חמץ. האופים הנוצרים מכינים בשבילם לחם למוצאי חג הפסח (כפי המסופר, היו יהודי פרג בימים ההם נזהרים מלאכול פת-גויים בכל ימות השנה, ורק במוצאי פסח שאי-אפשר ליהודים להכין בעצמם לחם-חמץ, התירו הרבנים פת פלטר נכרי בתור הוראת שעה) והנה – המשיך אותו נוצרי את סיפורו – השנה, החליטו כל הנחתומים הנוצרים בסודי סודות לשים רעל בפת הנאפית על ידם בשביל היהודים, ולהמית על ידי עצת-רשע זאת את כל יהודי פרג בלילה אחד. הנה גיליתי לכבודו רו איום ונורא, סיים הנוצרי את סיפורו – מובטחני כי הרב לא יגלה את סודי ויחד עם זה יחפש עצה להציל את עדתו ממוות.

חורון מוות כסה את פני הרב, חלחלה פנימית הסעירה אותו בשומעו את הדברים האלה. מתוך לב עמוק הודה לנוצרי שגלה את אזניו בדבר האסון הצפוי לקהילתו וכשנפרד הלה ממנו נשאר הרב יושב תפוס במחשבותיו. נקפה שעה אחר שעה והרהורים שונים הסתחררו בלבו איך לקדם את פני הרעה. הוא החליט שלא לגלות לאיש מה ששמע, דרוש למצוא עצה איך להציל עדתו ויחד עם זאת להודיע את מוזימת הרשע לממשלה. תווי פניו הפיקו מתינות וישוב הדעת, והנה נצנץ במוחו רעיון, וברק-אור חלף על פניו. באחרון של פסח נסגרו בפקודת הרב, כל בתי הכנסיות והמדרשות שבעיר, והכרוז יצא והכריז ברחובות היהודים, כי הרב ידרוש היום לאחר תפלת שחרית על אודות עניין נחוץ הנוגע ליסוד היהדות וקיומה, ושכל בני העיר מוזמנים לבוא להתפלל בבית הכנסת הגדול ולשמוע את דברי רבם. לפני תפלת מוסף, עלה רבי יחזקאל לנדא על הבימה, הסתכל בפני הקהל הרב שנאסף מסביב לו בחצי עגול רחב, כולו מלא סקרנות, ואחרי דומיה קצרה פנה אל קהל עדתו בדבריו אלה:

– רבותי, הלא יודעים אתם כי לצערנו התורה הולכת ומשתכחת, המוחות אטומים והלבבות סתומים, וגם חכמי הדור עלולים לפרקים לטעות ולשגות. לדאבון ליבי, קרא הרב מתוך רעדה – מוכרח אני להודות לפניכם, כי אף-על-פי שבקייאם אנו בקביעת הירח ובחשבון החגים וסדרי המועדות, בכל זאת אחרי שיגעתי ועיינתי בחשבונה של שנה זו, נוכחתי לדעת כי אני ובית דיני טעינו טעות גדולה וכמעט שהכשלנו את הרבים באכילת חמץ בפסח. טעינו והקדמנו בשנה זו למנות את ימי הפסח יום אחד קודם זמנו, כי צריכים היינו לקדש את החג למחרת היום ההוא, ולכן ידוע תדעו כי טעינו; היום הזה שאנו עומדים בו הוא לא אחרון של פסח (שמיני בחו"ל) אלא שביעי לחג, ואיסור גמור וחמור הוא לאכול משהוא חמץ עד למחר בערב...

מתוך הקשבה מיוחדת שמעו בני עדת ישראל בפרג את דברי רבם הגדול, שמעו כן תמהו. הם היו כמשתאים, אבל אף אחד מהם לא המרה את פי הרב, כולם סרו בכל לב למשמעת מורם ורבם וכל היהודים בפרג חגגו את הפסח בשנה ההיא – ימים.

כשראו הנחתומים הנוצרים שאין היהודים באים לקנות מהם את הלחם במוצאי החג כפי שהיו רגילים וכל שנה ושנה, תבעו אותם לדין לפני שופטי העיר בטענה שנגרם להם עקב כך הפסד כספי עצום, באשר יצטרכו לזרוק את כל הככרות לחם באשפה. השופטים הזמינו את רבי יחזקאל למשפט, ולאחר שהנחתומים הגישו את טענותיהם, הציע רבי יחזקאל לכבד את הנחתומים לאכול מהככרות...

כיון שהמשפט עלול להתארך זמן רב ושלא יסבלו מרעב, אך הנחתומים סרבו לאכול מהככרות... הרב הפציר בהם לאכול או אפילו לטעום מהככרות ושוב סרבו, וכולם ראו ותמהו מדוע מסרבים הם אפילו לטעום מהככרות, ואז הציע הרב לבדוק את הככרות. ואכן בדקו ומצאו כי שמו רעל בלחם שהכינו בשביל היהודים וכולם נמסרו למשפט. אז ידעה והבינה קהלת היהודים בפרג את דברי רבם, שהוסיף עוד יום תשיעי לחג המצות, וכי הודות לפקחותו וחוכמתו הציל את קהילתו מכליון ואבדון. בקרב היהודים שלטה צהלה ובטחון, אבל מי גילה לרבם רו זה? על זה התפלאו והשתוממו כל יהודי פרג ולא יכלו לפענח את הנעלם והסתום.

הרב עבר על כל המאורע הזה בשתיקה, ורק לפני פטירתו סיפר לבנו רבי שמואל לנדא (בעל שאלות ותשובות "שיבת ציון") את כל פרטי המאורע, וסיים ואמר לו: לא חכמתי היא שעמדה לי בזה, אלא מדת הרחמים שלבלי, שחמלתי גם על נער נוצרי אומלל לעמוד לו בשעת דחקו וצרתו, היא שהצילה ממות את יהודי פרג... נמצינו למדים את גודל שכר רחמים על הבריות, שזכה בכך להציל ממוות את כל יהודי פרג. ואף על פי שהרחמנות היתה על "נער נוצרי", עם כל זה מן השמים סייעוהו להציל עם ועדה, כל שכן המרחם על היהודים ומציל אותם מאסונות שונים ובפרט מ"אסונות רוחניים", על אחת כמה וכמה ששכר רב ועצום צפוי לו מן השמים.

מעזריטש אור לארבעה עשר ליל בדיקת חמץ, בכל שנה בשעה זו נוהג המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א להזדרז בתפילת ערבית, כדי לקיים את מצוות בדיקת חמץ בזריות רבה, "בדיקת חמץ" אינה מילתא זוטרתא יש לבער את ה"חמץ" את הרע לבטלו כעפרא דארעא. זוהי התכלית העיקרית של בדיקת חמץ חייבים לאסור מלחמה נגד היצר הרע. ולשרוף את כלי נשקו, צריכים לבדוק בחורים ובסדקים, כדי לבער מן הבית כל מחמצת וכל דבר שנחמץ, ולסלקם מרשותו של אדם וביחוד מלבו לגרש את המחשבות הרעות משם. ואצל המגיד ממעזריטש היתה זאת אחת העבודות הקדושות שהיה ניגש אליה בדחילו ורחימו ומתוך זריות גדולה.

אולם השנה קרה, משהו, כל המנהגים בהם נוהג הרבי הקדוש מקדמא דנא השתנו לגמרי, החסידים תלמידי החברייא קדישא סיימו מזה כבר להתפלל שמונה עשרה של תפילת ערבית וחיבו לסיום ה"שמונה עשרה" של רבם המגיד, אולם הרבי עומד על מקומו ליד החלון, ומתפלל באריכות רבה, ניכרת דבקות מיוחדת בתפילתו כאילו מתפלל עכשיו תפילת שמונה עשרה של יום כיפור, עיניו הטהורות עצומות, שפתיו רוחשות ופניו להבות והוא עומד ללא זיע. תפילתו של הצדיק נמשכה כמה שעות, רק אז סיים המגיד את התפילה ונכנס לחדרו, כשהוא שקוע במחשבותיו הקדושות התיישב על מקומו, הרכין ראשו ונשאר יושב בתנועה של דבקות בלי להוציא הגה מהפה.

תלמידי חברייא קדישא והחסידים שהתאספו בבית המדרש כדי להיות נוכחים בעת בדיקת החמץ של הרבי, החלו להראות סימני תמיחה, כולם הסתובבו בבית המדרש בפיזור נפש, מעיניהם נשקפה אי הבנה רבתי: "מה קרה, מדוע לא רואים ולא שומעים את ההכנות של הרבי לבדיקת חמץ?" שאלו זה את זה בפליאה גוברת והולכת. שעות על שעות חולפות וכמה מן החסידים מתחמקים מבית מדרשו של המגיד כדי לבדוק את החמץ בביתם שלהם, אולם מיד הם חוזרים כדי לעמוד על פשר האיחור של בדיקת חמץ על ידי המגיד הקדוש, הם עוקבים בלב רועד אחרי תנועות הרבי כדי לזכות לראות כיצד הוא בודק חמץ, אבל אין קול ואין קשב, המגיד אינו מתכוון כלל להתחיל במצוות בדיקת חמץ.

הסקרנות גוברת והמתח גואה, אחדים מתקרבים לקיטונו של הרבי ומציצים דרך סדק הדלת לראות מה מעשהו בשעה גדולה זו, המראה בפנים מפחיד עוד יותר, הרבי יושב ליד השולחן ראשו שעון על יד ימינו, ושמאלו תלויה ברפיון בצד הגוף חסר תנועה, ואין שומעים כל רחש, חוזרים לבית המדרש בלב קשה, החסידים שרויים בתוגה חרישה אין איש יודע מה פשר האיחור, בכל שנה נהג הרבי להתחיל בהכנות למצווה זו תיכף אחרי הקדיש של "עלינו". ומי יודע מנסים מקורבי הרבי לחוות דעתם "אולי מרחף חס וחלילה גזר דין מר על ראשי היהודים, והרבי טרוד בהשתדלות בעולמות העליונים כדי לבטל את הגזרה הרעה". ואולי אל תפתח פה לשטן אולי משהו לא כשורה.

ההסתודרות בין החסידים הולכת וגוברת, ובחלל ה"קלויז" נקלטות כל מיני השערות, אולם מה לעשות בכל זאת, באין ברירה מחכים, שעה רודפת שעה, והמחשבות מנקרות במוחות החסידים, מה אירע, מה פשר הדבר, מטכסים עצם ומחליטים להיכנס לחדרו של הרבי להעזיז ולשאול אותו על הסיבה. נכנסים שניים מחשובי התלמידים, "רבי מה קרה" הם שואלים ברתת "כבר חצות הלילה והרבי עדיין לא בדק את החמץ" "בני יקיריי" משיב הרבי "מן השמיים מעכבים, רע מאוד". נשארים השניים מסומרים למקום, אין בכוחם להוציא מלה מן הפה, הרבי מרכין שוב את ראשו בעגמומיות והחסידים מתחמקים מן החדר בלאט.

מאוחר בלילה אחרי שעה שתיים נשמע רעש בבית המדרש, "הרבי קורא" אומר אחד לשני, נכנסים לחדר הרבי בריצה, "רע מאוד" אומר הרבי "להוי ידוע לכם שאיני יכול לבדוק את החמץ טרם תמצאו את היהודי שעדיין אין בביתו מצות לפסח", החסידים קופאים על מקומם, הייתכן כיצד התעלמו מעני שידו אינה מגעת לקנות מצות לפסח? האם גבאי העיר לא דאגו לספק את צרכי הפסח לכל עניי המקום מקופת "מעות חטים"? שכחה כזאת.

מיד מתארגנים החסידים ויוצאים לרחובות העיר זוגות זוגות, כדי לחפש את היהודי שאין עדיין בביתו לחם עוני, עוברים בכל בית ובית, עולים לעליות גג, יורדים למרתפים, בתקווה למצוא אי שם עני שאין לו מצות לפסח, אבל כל החיפושים הם לשווא. באים עוד פעם למגיד ומספרים לו, חיפשנו בכל קצוות העיר, לא מצאנו אף יהודי שבביתו לא היו עוד מצות לפסח, המגיד הקדוש ממעזריטש נשאר יושב על מקומו בלי להשמיע מילה, שוב גוברת הציפייה, עובר עוד זמן מה, וכמה ממקורבי הרבי מרהיבים עוז ונכנסים אליו עוד פעם, שואלים מה יהיה הסוף, מה יהיה עם בדיקת חמץ?

"לא אעשה בדיקת חמץ עד שלא תמצאו את היהודי שאין לו מצות לפסח" השיב המגיד הקדוש, "חפשו וחטטו בכל מקום, אל תחסכו כל מאמץ במציאת היהודי". "רבי", משיבים המקורבים "עשינו כל מה שאמר לנו, עברנו בכל בתי העיר לא פסחנו על שום דירה ואכסניה". מרים הצדיק את עיניו הקדושות ואומר: "אם כך פשוט על עיבורי העיר ופרבריה, הרחק הרחק עד כמה שאפשר". מתחילה שוב התרוצצות בין החסידים, קבוצות קבוצות עוברים למבואות העיר ולפרבריה, מעוררים אנשים מהשינה, חוקרים ודורשים שמא הזדמן להם יהודי אשר אין לו מצות לחג הפסח? ואולם, כל החיפושים היו לשווא, אפסה התקווה לחזור לרבי עם הבשורה.

לפתע האיר המזל לזוג חסידים שהרחיקו לכת עד הכפר הסמוך, ונכנסו לבית ישן הנוטה ליפול, שם גר היהודי היחידי של הכפר, הלה מקבל את האורחים בשמחה ומושיט להם "שלוש עליכם" רחב, מנסים האורחים לדובב את היהודי ולברר אם הצטייד כבר במצות לפסח, כאשר שמע היהודי את השאלה, תקפה אותו קדרות וסיפר להם את קורותיו האחרונים. הוא חייט במקצועו והתפרנס כל השנים מיגיע כפיו, מהכסף שחסך מעבודתו נהג היה לחלק לנוקקים כל ערב פסח, והיה בא למגיד הקדוש היושב במעזריטש, ומוסר לו את נתינתו ההגונה ל"מעות חטים", אבל הוא לא הסתפק בכך אלא בעצמו חילק נדבות לעניים מכובדים, אולם השנה חלה והיה רתוק למיטתו במשך חודשיים ארוכים, כל כספו שחסך אז, והנה כבר ערב פסח ובביתו אין דבר לחג החרות, הוא מתבייש פשוט לבוא העירה.

האורחים החסידים זוהרים משמחה, הם מוכנים ממש לצאת במחול, עומד בעל הבית ותוהה, לשמחה מה זו עושה? האם עד כדי כך חדלה האחוזה היהודית, שאין מרגישים כבר בצער יהודי שנהפך עליו הגלגל? אולם תימהונו גבר עוד, כאשר אלו לא הרפו ממנו והאיצו בו לבוא אתם מיד לצדיק ממעזריטש. היהודי לא שאל שאלות, לבש את מעילו ומיד הצטרף אל החסידים, בבואם למגיד עם החייט שהתרושש, קיבל אותם הצדיק בחדווה עילאית, פניו הטהורות בערו כלפיד אש, באין אומר ודברים הוציא סכום כסף גדול ונתן ליהודי, כשהוא מצווה עליו לצאת בהשכמה העירה ולקנות את כל צרכי הפסח, ומהסכום שישאר לו, לחלק לאותם העניים שנהג לתת להם מדי שנה.

רק לאחר מכן בטרם עלה עלות השחר, נכנס המגיד לבית המדרש והחל בבדיקת חמץ מתוך כוונות עמוקות כשנהרת שמחה שפוכה על פניו הקדושות. לאחר מכן סיפרו החסידים שהיו נוכחים באותו מעמד נשגב, כי אף פעם לא ראו את המגיד הקדוש שרוי בשמחה שמיימית כזו, כולם הרגישו בחוש כי נתרשש מאורע גדול בעולמו של המגיד הקדוש ממעזריטש.

אצל הרה"ק בעל ה"פחד יצחק" מבאיאן זיע"א היו נכנסים לליל הסדר רק מי שקיבל אישור לכך, אחד החסידים שלא קיבל אישור היה חפץ מאד להישאר, ובחר לעצמו מחבוא במקום נסתר כדי שיזכה לראות את רבו בעבודת הקודש.

הרה"ק הפחד יצחק נכנס להיכלו, סידר הקערה ועמד להתחיל בקידוש, לפתע הביט לכיוונו של אותו חסיד המתחבא וקרא בשמו, בפחד וברעדה יצא החסיד ממחבואו ובפיק ברכיים ניגש. כשהגיע, הצביע הרבי על גביע היין הקידוש, ואמר: הרואה אתה גביע זה, כמה טיפות שיש בו, שופכת עתה אשתך דמעות שנשארה לבדה עם הילדים לערוך את הסדר בלי אביהם.